i jeho majitelů se odvozuje od 18. století podle blízké polohy u mostu. V roce 2009 zde bylo otevřeno „Muzeum mlynářského řemesla a vodní elektrárna“ (telefon 723 923 468).

9 **Dubských (Bolisonův) mlýn**, neobydlen, ve špatném stavu.

10 **Kulhánků (Žahourů) mlýn**, neobydlen, nepřístupný veřejnosti.

11 **Korittů (Loucký) mlýn** stojí u Radčic na pravém břehu náhonu řeky Blanice. V jeho blízkosti naleznete občerstvení v hospůdce stejného jména. Ve mlýně se doposud nachází původní mlecí stroje. K výrobě elektrické energie původně používaná Francisova turbína byla v roce 2010 nahrazena turbínou Kaplanovou.

Památník mlynářům na Vodňansku odhalený v roce 2000 u mlýnského náhonu v blízkosti bývalého Řepišů (Žahourů) mlýna.

Z HISTORIE VODŇANSKÝCH MLÝNŮ

Hliněný mlýn (Mayerův)
již od středověku stojí na mlýnském náhonu při severozápadním okraji historického jádra města Vodňan. Označení údajně pochází od materiálu, z něhož byl vystavěn. Toto pojmenování přetrvalo půl tisíciletí (doloženo při převodu roku 1483). Majitelů se vystřídala celá řada. V 16. století byla u mlýna pila. Míval tři složení a kroupové stoupy.

Kamenný mlýn (Řepišů)
je nejstarším doloženým místním mlýnem. Název Kamenný, odvozený snad od stavebního materiálu, se nalézá už v nejstarších záznamech z 15. století. Mlýn býval opatřen dvěma nebo třemi složeními a stoupami. Roku 1802 ho zakoupil Tomáš Pimperle, jehož potomci přijali v polovině 19. století příjmení „Řepiš“.

Mostecký mlýn
obdržel v 18. století toto pojmenování podle své polohy u mostu přes řeku Blanici. Roku 1754 ho zakoupil Matěj Pimperle a jeho potomkům, kteří se v polovině 19. století nechali úředně přejmenovat na „Mostecké“, patří dodnes.

Loucký mlýn (Korittů)
již od první poloviny 17. století byl nazývaný jako mlýn v lukách. Tento název se udržel do současnosti. Jinak vystřídal několik pojmenování podle majitelů, jejichž souvislá řada v zápisech do městských knih sahá až do roku 1480. V současné době mlýn již od roku 1876 náleží rodině Korittů. U mlýna byla původně dvě vodní kola na spodní vodu. Roku 1946 je nahradila Francisova turbína o výkonu 30 HP.

Část nosné konstrukce pro mlecí zařízení – – mlýnská hranice z Kulhánků mlýna. (1802, Městské muzeum Vodňany)

> > >

Poslední vodňanský sekerník Jan Beran zhotovil asi v roce 1929 funkční model mlýna pro muzeum ve Vodňanech. Později udělal také model k vystavení v pražské Stromovce. Modely se bohužel nedochovaly. Fotografie z archivu Bedřicha Reichla, Vodňany

MLYNÁŘSKÉ PŘIKÁZÁNÍ

Ve mlýnech platilo tzv. mlynářské desatero, uznávané mlynáři, chasou a dodržované mleči. Mlýn od mlýna se nepatrně odlišovalo, ale základní přikázání zůstávala stejná.

1. *Jedině u mne mlíti budeš.*
2. *Nevezmeš meliva, dokud nezaplatíš.*
3. *Pomni, abys měřičné dal a melné zaplatil.*
4. *Cti mlynáře a jeho chasu, aby se Ti dobře vedlo ve mlýně.*
5. *Nenecháš jíti mlýnské stroje naprázdno.*
6. *Zachováš ve mlýně ve všem a všude čistotu.*
7. *Nepokradeš a jen co Tvé vezmeš.*
8. *Nepromluvíš křivého svědectví proti mlynáři, že Ti špatně a málo semlel.*
9. *Nepožádáš od mlynáře více než semeleš.*
10. *Aniž požádáš, co se Ti rozprášilo.*

Štěpán, L. – Křivanová, M.
Dílo a život mlynářů a sekerníků v Čechách.
Argo 2000.

Vydalo Městské muzeum a galerie – Infocentrum Vodňany v roce 2010.
Fotografie K. Burda a P. Hrdina. Technická realizace PTS spol. s r. o. Vodňany.
INFOCENTRUM Vodňany, *www.vodnany.net,* telefon 383 384 934.

PUTOVÁNÍ ZA VODŇANSKÝMI MLÝNY (mlynářství na Vodňansku)

Mlynářství se již od středověku řadí k tradičním řemeslům provozovaným na Vodňansku. K městu Vodňanům náležela téměř celá desítka mlýnů. Mlynářský cech byl tady založen roku 1650. Zrušený cech nahradilo v roce 1907 mlynářské společenstvo. Mlynáři v tomto období sami kupovali obilí a své mleté výrobky prodávali. Ve 30. letech 20. století neunesla řada mlýnů tlak konkurenčního prostředí. Změna společenských a hospodářských podmínek ve 40. letech 20. století přinesla nejen zánik malých mlýnů, ale i jejich nové využití především jako hospodářské budovy. Na počátku 21. století se staly některé mlýny vyhledávanými objekty pro rekreaci, vzdělávací střediska i zdravotnická zařízení.

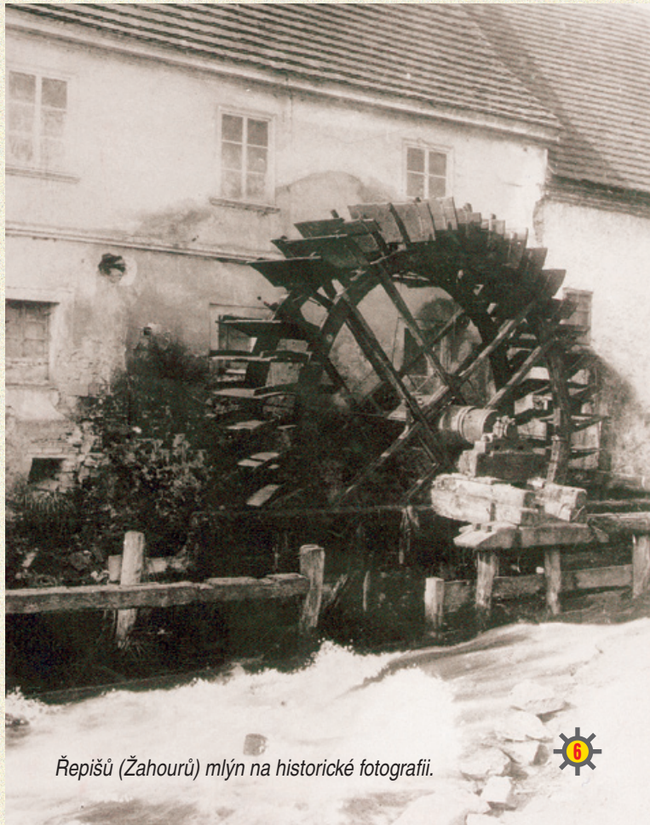

Řepišů (Žahourů) mlýn na historické fotografii.

SOUČASNOST VODŇANSKÝCH MLÝNŮ

Půvabná řeka Blanice vodňanská – malý ráj sportovních rybářů, se v historických pramenech zmiňuje již v 11. století. Její vody člověk spoutával v průběhu několika staletí – řízen přírodními podmínkami vybudoval rybniční soustavu a síť slepých ramen a mlýnských náhonů. Z důvodu častých povodní byla řeka ve dvacátých až třicátých letech 20. století zregulována a v předvečer 2. světové války přehrazena Husineckou přehradou. Její staré koryto se zachovalo často jen místně v blízkosti mlýnů vystavěných na vodních náhonech.

1 **Zelenků (Karásků)** je prvním z mlýnů ležících na vodním náhonu za vitickým jezem. Na Strakonicku patří mezi první mlýny používající moderní, tzv. americkou technologii mletí. Ve mlýně se nachází Francisova turbína a původní strojní zařízení k výrobě elektrické energie. V nedávné době mlýn sloužil turistům coby penzion „Karas“. Po dohodě s majitelem je možno si mlýn prohlédnout.

2 **Denků (Forků) mlýn** stojí poblíž Vodňan u silnice na Krašlovice na mlýnském náhonu řeky Blanice. Kašnová Francisova turbína je v provozu od roku 1983.

3 **Kohoutů (Martinců) mlýn** byl přestavěn kolem roku 1940 do podoby mlýna továrního typu s několika poschodími. V současné době je bez mlýnského vybavení.

Mlynářský znak používaný ve 20. století

4 **Pomejů mlýn** se nachází na mlýnském náhonu řeky Blanice nedaleko Vodňan v těsném sousedství několika rybníků s výhledem na skočický Hrad. Jeho majitel Josef Pomej byl za mletí nepřihlášeného obilí vězněn a zemřel v roce 1945 v koncentračním táboře Waihingen. Od roku 1946 se k výrobě elektrické energie pro potřeby mlýna používá kašnová Francisova turbína. Prohlídka mlýna se může uskutečnit po dohodě s majitelem.

5 **Mayerů**, tzv. Hliněný mlýn již od středověku stojí na mlýnském náhonu při severozápadním okraji historického jádra města Vodňan. Mlynář Karel Mayer během 2. světové války byl dvakrát vězněn za pomoc. V mlýně jsou instalovány dvě Francisovy turbíny, z nichž jedna je využívána k výrobě elektrické energie. Po dohodě s majitelem je možné si celé soustrojí prohlédnout.

6 **Řepišů (Žahourů)**, tzv. Kamenný mlýn se nachází těsně za městskými hradbami, dnes již skoro v centru města. Mlynářské zařízení bylo v minulosti vystěhováno a budova sloužila coby sklad a sušárna léčivých bylin. Turbína ani mlýnské kolo zde nejsou osazeny. Tradiční ozdobou jsou sluneční hodiny na jižní straně budovy. V blízkosti mlýna byl v roce 2000 zbudován Městem Vodňany za podpory potomků bývalých mlynářů pomník „Památce cechu mlynářského v povodí řeky Blanice za pomoc v nouzi“ během obou světových válek.

7 **Wölflů mlýn**, rekonstrukcí skladových prostor bývalého mlýna vznikne „Mezinárodní enviromentálně vzdělávací, poradenské a informační středisko ochrany vod Vodňany“ včetně ubytovacích kapacit s celkovými náklady 65 mil. Kč. Fakulta rybářství a ochrany vod Jihočeské univerzity (FROV JU) ve Vodňanech plánuje její realizaci v letech 2010 – 2013.

8 **Mosteckých,** mlýn rodiny Mosteckých se nachází na břehu náhonu řeky Blanice, u jezu U Mosteckých, kde je příjemné koupání. Pojmenování mlýna